

ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет міжнародних економічних відносин, управління і бізнесу
Кафедра галузевого перекладу та іноземних мов

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему:

СПЕЦИФІКА НІМЕЦЬКО-УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ СПОРТИВНИХ ІНТЕРВ'Ю

Виконала здобувач другого (магістерського)
рівня вищої освіти групи 6ФП
спеціальності 035 «Філологія»
освітньо-професійної програми «Германські мови та
літератури (переклад включно), перша – англійська»
Носаченко Вероніка Валентинівна

Керівник: к. філол. н., доцент Подвойська О.В.

Хмельницький – 2025 р.

ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет міжнародних економічних відносин, управління і бізнесу

Кафедра галузевого перекладу та іноземних мов

Освітній рівень другий (магістерський)

Спеціальність 035 «Філологія»

Спеціалізація 035.041 «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська»

Освітньо-професійна програма: Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

к. філол. н., доцент

Аеліта ЛЕБЕДСВА

«27» січня 2025 року

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА

Носаченко Вероніці Валентинівні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Специфіка німецько-українського перекладу спортивних інтерв'ю.

керівник роботи Подвойська Оксана Володимирівна, к. філол. н., доцент,

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказами закладу вищої освіти від 14.01.2025 № 21-с та 16.09.2025 № 426-с.

2. Строк подання здобувачем роботи 19.12.2025

3. Вихідні дані до роботи: Об'єкт дослідження – німецькомовний спортивний дискурс у публічних жанрах (інтерв'ю, автобіографія). Предмет дослідження – лексико-граматичні та стилістичні особливості німецькомовних спортивних інтерв'ю й автобіографій і їх відтворення українською; перекладацькі стратегії та трансформації, що забезпечують прагматичну еквівалентність і збереження авторської індивідуальності.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

1. Спортивний дискурс як об'єкт лінгвістичних досліджень 2. Лінгвістичні особливості німецькомовного спортивного дискурсу 3. Проблеми та специфіка перекладу німецького спортивного дискурсу українською мовою (на матеріалі інтерв'ю та автобіографій)

5. Перелік графічного (ілюстративного) матеріалу (з точним зазначенням джерел оригінального та перекладних текстів)

5 таблиць, 6 рисунків, 11 додатків

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Ім'я, прізвище та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видано	завдання прийнято
<i>Консультант з написання I-III розділів</i>	<i>Оксана ПОДВОЙСЬКА, к. філол. н., доцент</i>	27.01.2025	19.11.2025
<i>Консультант з нормоконтролю</i>	<i>Оксана ПОДВОЙСЬКА, к. філол. н., доцент</i>	27.01.2025	26.11.2025

7. Дата видачі завдання 27.01.2025**КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН**

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Збір та опрацювання матеріалів для формування теми та завдань дослідження	27.01.25 – 09.02.25	<i>виконано</i>
2.	Складання і затвердження плану роботи. Визначення методологічної бази та методів дослідження	10.02.24 – 23.02.25	<i>виконано</i>
3.	Робота над I розділом кваліфікаційної роботи, систематизація теоретичних джерел	16.09.25 – 15.10.25	<i>виконано</i>
4.	Робота над II розділом кваліфікаційної роботи. Збір фактичного (ілюстр.) матеріалу	16.10.25 – 31.05.25	<i>виконано</i>
5.	Робота над III розділом кваліфікаційної роботи	01.11.25 – 15.11.25	<i>виконано</i>
6.	Формулювання висновків за темою дослідження	16.11.25 – 19.11.25	<i>виконано</i>
7.	Оформлення роботи	20.11.25 – 26.11.25	<i>виконано</i>
8.	Надання роботи керівнику для перевірки та написання подання	27.11.25 – 03.12.25	<i>виконано</i>
9.	Надання роботи на рецензування	04.12.25 – 08.12.25	<i>виконано</i>
10.	Подання роботи для перевірки у КСПНП	09.12.25	<i>виконано</i>
11.	Захист роботи в ЕК	22.12.25	

Здобувач

(підпис)

Вероніка НОСАЧЕНКО

(Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

Керівник роботи

(підпис)

Оксана ПОДВОЙСЬКА

(Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. СПОРТИВНИЙ ДИСКУРС ЯК ОБ’ЄКТ ЛІНГВІСТИЧНИХ	
ДОСЛІДЖЕНЬ	11
1.1. Поняття дискурсу: визначення та типологія	11
1.2. Спортивний дискурс як особливий вид комунікації.....	18
1.3. Основні лінгвістичні та стилістичні особливості сучасного спортивного дискурсу.....	24
Висновки до розділу 1	28
РОЗДІЛ 2. ЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НІМЕЦЬКОМОВНОГО	
СПОРТИВНОГО ДИСКУРСУ	30
2.1. Структурно-семантичні особливості інтерв’ю та автобіографій спортсменів.....	30
2.2. Типізація мовних засобів німецькомовних текстів спортивної тематики.....	34
2.3. Роль суб’єктивності та авторської індивідуальності в спортивних інтерв’ю та автобіографіях	42
Висновки до розділу 2	47
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ НІМЕЦЬКОГО	
СПОРТИВНОГО ДИСКУРСУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ (НА МАТЕРІАЛІ	
ІНТЕРВ’Ю ТА АВТОБІОГРАФІЙ)	49
3.1. Характеристика корпусу аналізованого перекладного матеріалу	49
3.2. Особливості перекладу німецького спортивного дискурсу українською мовою	53
3.2.1. Лексичний рівень.....	53
3.2.2. Граматичний рівень	59
3.2.3. Стилiстичний рівень	64
3.3. Перекладацькі стратегії й трансформації при відтворенні спортивного дискурсу.....	67

3.4. Проблема адекватності та збереження авторської індивідуальності при перекладі німецькомовного спортивного дискурсу	114
Висновки до розділу 3	123
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	130
ДОДАТКИ	142
Додаток А. Oliver Kahn über Leadership: “Ich kann nicht zwei Kurse besuchen und dann bin ich der geborene Leader.”	142
Додаток Б. Олівер Кан про лідерство: «Я не можу пройти два курси і одразу стати природженим лідером.»	151
Додаток В. Philipp Lahm Champions League-Viertelfinale	159
Додаток Г. Філіпп Лам Ліга чемпіонів, чвертьфінал ФК Порту – ФК Баварія Мюнхен.....	161
Додаток Ґ. Philipp Lahm Champions League-Halbfinale FC Barcelona : FC Bayern München	163
Додаток Д. Філіпп Лам Ліга чемпіонів, півфінал ФК Барселона – ФК Баварія Мюнхен.....	165
Додаток Е. Philipp Lahm DFB-Pokal-Halbfinale Borussia Dortmund : FC Bayern München	166
Додаток Є. Філіпп Лам Півфінал Кубка Німеччини Боруссія Дортмунд : ФК Баварія Мюнхен	168
Додаток Ж. Переклад уривка автобіографії Олівера Кана з німецької на українську мову.....	169
Додаток З. Переклад уривка автобіографії Філіппа Лама з німецької на українську мову.....	182
Додаток И. Галузевий словник: 100 вокабул	187
ABSTRACT.....	196

ВСТУП

Важливість дослідження німецько-українського перекладу спортивних інтерв'ю зумовлена одночасно лінгвістичними, медійними та соціокультурними чинниками. Сучасний спорт функціонує як інституційна, високо ритуалізована і мультимодальна сфера публічної комунікації, де слово взаємодіє з відео, графікою, звуком арени та цифрами статистики, а отже, мовні рішення безпосередньо впливають на сприйняття подій і на формування суспільних оцінок. Спортивне інтерв'ю поєднує спонтанність живого мовлення з протокольною етикою публічної сфери, воно насичене термінами, англіцизмами, стійкими колокаціями, числовими «опорами», а також культурно маркованими формулами ввічливості й етичними рамками [6; 71; 52]. У таких умовах переклад не може зводитися до підбору лексичних відповідників: ідеться про відтворення функції висловлювання, його темпоритму, тональності й жанрової настанови в межах прийнятих норм української публічної мови [98].

Теоретико-методологічне підґрунтя дослідження становлять праці з дискурс-аналізу, медіалінгвістики, жанрознавства та перекладознавства. Дискурс тлумачимо як соціально й культурно зумовлений процес породження та інтерпретації висловлювань (О. Селіванова, К. Серажим, Ф. Бацевич) із урахуванням жанрових конвенцій, ролей учасників, етичних норм та платформної логіки [6; 59; 103]. Жанрово-орієнтовану перспективу спираємо на підходи Т. Яхонтової та В. Бхатті [78; 83], медійну специфіку – на А. Белла і Г. Баузінгера [81; 82]. Перекладацькі рішення співвідносимо з функціонально-прагматичною традицією (Ф. Бацевич, В. Верба, Т. Кияк та ін.) і сучасними оглядами теорій перекладу (Дж. Мандей; М. Бейкер, Г. Салдана) [6; 15; 31; 98; 106].

Актуальність теми. По-перше, глобалізація спорту й медіатизація публічної комунікації суттєво підвищили вимоги до точності, природності та етичної коректності спортивного мовлення українською, у тому числі в перекладі з німецької. По-друге, німецькомовний спортивний дискурс

демонструє щільний термінологічний шар, активну присутність англіцизмів і спеціалізованих абревіатур, стійкі жанрові «ходи» та платформно зумовлену ритміку – усе це потребує уніфікованої терміносистеми й узгоджених стилістичних рішень у перекладі [52; 71; 86]. По-третє, брак системних україномовних напрацювань із перекладу саме спортивних інтерв'ю з німецької, а також потреба зберігати авторську індивідуальність мовців у межах публічної етики обумовлюють наукову й практичну значущість дослідження [59; 68].

Мета роботи полягає у виробленні й обґрунтуванні принципів, стратегій і трансформацій для адекватного перекладу німецькомовних спортивних інтерв'ю українською мовою з урахуванням жанрових, медійних і етичних параметрів, а також у перевірці цих рішень на зіставному матеріалі інтерв'ю та автобіографій.

Для досягнення мети поставлено такі **завдання**:

1. Уточнити поняттєво-термінологічну базу (дискурс, спортивний дискурс, жанри інтерв'ю й автобіографії).
2. Виявити специфіку спортивного дискурсу як особливого виду комунікації.
3. Охарактеризувати лексичні, граматичні та стилістичні особливості сучасного спортивного дискурсу.
4. Провести структурно-семантичний аналіз німецькомовних інтерв'ю та автобіографій, що використовуються у німецькомовних інтерв'ю та автобіографіях для репрезентації життєвих подій, самоідентифікації, передачі індивідуального і культурного досвіду.
5. Визначити рівень суб'єктивності та авторської індивідуальності.
6. Описати корпус власних перекладних матеріалів на основі перекладів німецькомовного спортивного дискурсу Олівера Кана та Філіппа Лама українською.
7. Проаналізувати та систематизувати перекладацькі стратегії й трансформації, використані під час перекладу німецькомовних інтерв'ю та автобіографій, задля обґрунтування їхньої ефективності у передачі змістових та стилістичних особливостей оригінальних текстів.

8. Розробити критерії оцінки адекватності та збереження авторської індивідуальності при перекладі німецькомовних інтерв'ю та автобіографій Олівера Кана і Філіппа Лама українською мовою.

Об'єкт дослідження – німецькомовний спортивний дискурс у публічних жанрах (інтерв'ю, автобіографія).

Предмет дослідження – лексико-граматичні та стилістичні особливості німецькомовних спортивних інтерв'ю й автобіографій і їх відтворення українською; перекладацькі стратегії та трансформації, що забезпечують прагматичну еквівалентність і збереження авторської індивідуальності.

Матеріал дослідження склали: – офіційні теле- й онлайн-інтерв'ю з провідних німецьких платформ (ARD Mediathek, BR Mediathek, ZDF Mediathek, Kicker.de), що охоплюють флеш-формати, студійні бесіди та пресформати; – автобіографії: Philipp Lahm, *Der feine Unterschied: Wie man heute Spitzenfußballer wird* (2011); Oliver Kahn, *Ich. Erfolg kommt von innen* (2019). З огляду на відсутність офіційних україномовних перекладів, виконано авторські переклади фрагментів корпусу для аналітичних цілей із подальшою уніфікацією термінології та стилістики.

Методи дослідження: дискурс-аналіз і жанрово-прагматичний аналіз – для системного вивчення спортивного дискурсу; контекстуально-інтерпретаційний і компонентний аналіз лексики – для виділення семантичних компонентів слів і фразеологій, їх варіювання залежно від контексту; функціонально-стилістичний аналіз – для визначення стилістичних реєстрів, функціонального навантаження лексико-стилістичних прийомів та їх ролі в формуванні автора голосу; метод суцільної вибірки – для формування корпусу німецькомовних інтерв'ю та автобіографій; кількісно-якісна обробка ілюстративних даних – для поєднання кількісних показників з якісним тлумаченням їхнього значення та функцій; перекладацький аналіз – для виявлення та класифікації перекладацьких стратегій і трансформацій, а також оцінки адекватності передачі змісту, стилістики й авторської індивідуальності при перекладі досліджуваних матеріалів українською.

Наукова новизна полягає в комплексному поєднанні дискурсивної, жанрової та перекладознавчої оптики для моделювання перекладу німецькомовних спортивних інтерв'ю українською; у виділенні контрастних ідіостилів Філіппа Лама та Олівера Кана як тестових кейсів збереження авторського голосу; у пропозиції уніфікованого глосарію сучасної німецької футбольної лексики (за автобіографією Олівера Кана); у формулюванні критеріїв якості перекладу публічних спортивних жанрів і стилістичних «замків» для ефірної подачі.

Теоретична значущість полягає в уточненні параметрів дискурсивної адекватності перекладу публічних жанрів, у внеску до функціонально-комунікативної теорії перекладу (еквівалентність як відповідність жанровій функції, етиці й ритму), у розбудові жанрово-орієнтованого опису спортивного інтерв'ю та автобіографії в німецькомовному сегменті.

Таким чином, робота спрямована на теоретично обґрунтоване й практично верифіковане вирішення завдання: як забезпечити функційно-прагматичну еквівалентність, термінологічну дисципліну та збереження авторського голосу в українських перекладах німецькомовних спортивних інтерв'ю, доповнених автобіографічними кейсами Філіппа Лама й Олівера Кана.

Практична значущість дослідження полягає в тому, що отримані результати й створені авторські переклади фрагментів німецькомовних автобіографій та інтерв'ю спортсменів можуть бути використані як практичний матеріал для роботи із текстами цього жанру. Запропоновані перекладні рішення та проаналізовані стратегії можуть слугувати орієнтиром для видавництва і редакторів під час підготовки офіційних перекладів автобіографій українською, з особливою увагою до збереження авторського тембру і стилю.

Дослідницький матеріал і розроблені критерії будуть корисними для підготовки майбутніх перекладачів, редакторів, а також фахівців із лінгвістики спорту, лінгвокультурології та міжкультурної комунікації. Запропонований підхід може бути використаний як зручний посібник для навчання студентів, а

також як база для подальших порівняльних і практично-орієнтованих досліджень у сфері художнього та спеціалізованого перекладу.

Апробація. Основні положення дослідження були апробовані та обговорені на XVI Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Іноземні мови у сучасному комунікативному просторі» (Херсон, 17–18 квітня 2025 р.) та I Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми дискурсології, перекладознавства та методики викладання» (Запоріжжя, 21 листопада 2025 р.).

Публікації. Результати дослідження було представлено у публікації у фаховому виданні України [54] та у тезах доповідей зазначених конференцій [50]. Результати роботи також було подано на Всеукраїнський конкурс наукових студентських робіт 2024–2025 н.р, де наукова робота «Особливості збереження спортивної метафорики в процесі перекладу німецькомовної біографії Олівера Кана «Ich. Erfolg kommt von innen» українською мовою» зайняла 1 місце в I турі (Хмельницький, 8-9 травня).

Структура роботи зумовлена метою й методами дослідження: вступ; три розділи (теоретичні засади спортивного дискурсу; лінгвістичні особливості німецькомовного спортивного дискурсу в жанрах інтерв'ю та автобіографії; проблеми й специфіка перекладу німецького спортивного дискурсу українською, стратегії і трансформації на матеріалі інтерв'ю та автобіографій Філіппа Лама й Олівера Кана); загальні висновки; список використаних джерел; додатки; анотація англійською.